

INDEX

5. koncert cyklu BERGim11

úterý 13. září v 19.30
klub ROXY

Koncert se koná ve spolupráci s klubem ROXY a Linhartovou nadací.

PODPOŘILI: Magistrát hl. m. Prahy, Ministerstvo kultury ČR, MČ Praha 1, Partnerství OSA, Nadace ČHF a tiskárna TISKAP

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI: časopis Sanquis, A2, Týdeník Rozhlas, Classic FM, Radio 1

DĚKUJEME VŠEM JEDNOTLIVCŮM, KTEŘÍ NÁM LETOS POMÁHAJÍ

DÁRCI: RNDr. Jiří Kessler, RNDr. Ondřej Jäger, manželé Ridenourovi

ANDĚLÉ: Věrka a Peter Babišovi, Eva a Tonda Blomannovi, Anička Císařová, Dominik Dvořák, Pavel Dvořák, Rut Fialová, Lucie Fišer Silkenová, Irena Fürbachová, Eszter Honti, Aleš Janíček, Jiří Kessler, Jitka Kloučková, Johana Kratochvílová, Ondřej Mayer, Alena Miltová, Kateřina Plevová, Marek Prchal, Michaela a Howard Sidenberg, Petr Somol, Lukáš Trnka, Pavel Trnka, Pavel Trojan, Michaela Volfová, David Zábranský a Jan Zázvůrek

INDEX | video-opera

NTECH
Josef Berg

Heart In Darkness (světová premiéra)
Snění

--- přestávka ---

Fausto Romitelli | Paolo Pachini

An Index of Metals
I. Introduzione – II. Primo intermezzo – III. Hellucination 1: Drowningirl – IV. Secondo intermezzo – V. Drowningirl II – VI. Terzo intermezzo – VII. Drowningirl III – VIII. Adagio – IX. Quarto intermezzo – X. Hellucination 2/3: Risingirl / Earpiercingbells – XI. Finale – XII. Cadenza

Gabriela Vermelho – zpěv

Orchestr BERG

David Pokorný, Jakub Čepický, Midori Hayashi – housle, Kristian Vacek – viola / housle, Vít Petrášek – violoncello, Tomáš Otevřel – kytara / baskytara, Jakub Rataj – kytara / elektrická kytara, Anna Stavělová – flétny, Kamila Kozáková – hoboj / anglický roh, Irvin Venyš – klarinety, Jan Vittinger – trubka, Tomáš Bialko – trombón, Mikhail Pashayev, Jan Horváth – bicí nástroje, Martin Levický - klavír, Daniel Patras – klávesové nástroje

Petr Kaláb – zvuk, Jakub Pešek – projekce, Michal Nejtek – režijní a technická spolupráce

Peter Vrábel – dirigent

Michal Nejtek (*1977) alias **NTECH** absolvoval Konzervatoř v Teplících (klavír) a Hudební fakultu AMU v Praze (skladba). Píše symfonickou i komorní hudbu, věnuje se scénickým projektům (např. Lamenti). Skládal na objednávky prestižních evropských festivalů Donaueschinger Musiktage, Varšavský podzim a Klangspuren. Spolupracuje se skupinou The Plastic People Of The

Universe (Obešel já polí pět, Pašije, Vlaková opera). Hraje na klávesové nástroje v souborech Face Of The Bass, Limbo, David Koller Band a NTS. Zkomponoval hudbu k divadelním inscenacím režisérů Arnošta Goldflama, Jiřího Ornesta, Jiřího Havelky či Braňa Mazúcha. Za hudbu k divadelní performanci Exit 89 (Divadlo Archa, 2008) byl nominován na cenu Alfreda Radoka. Byl pedagogem na Konzervatoři v Teplicích, učil na VOŠ Jaroslava Ježka dějiny jazzu a skladbu, nyní je doktorandem v oboru kompozice na JAMU v Brně. Občas píše recenze do časopisu Harmonie.

Heart In Darkness (2011)

Je těžké psát o hudbě. Ještě těžší je psát o vlastní hudbě. A skoro nemožné je popisovat hudbu, která je velmi intimního rázu. *Heart In Darkness* je víc záznamem psychického rozpoložení, vzpomínek a myšlenek souvisejících, než nějakou dlouhou a pečlivě plánovanou kompozicí. Je cestou, dynamickou formou... Vypadala by úplně jinak, psána za půl roku nebo déle. Obsahuje myšlenky soustředěné do jednoho letního měsíce. Myšlenky na kapitána Marlowa a jeho cestu do nitra temnoty. Myšlenky na soustředěnou melodii, jednohlas, zpěv, který prochází mnoha proměnami, ale je nesen stále stejným doprovodem, který neumdlévá. Myšlenky na tu, která dokáže vyvést srdce z temnoty a pohnout s ním. Ve druhé polovině skladby jsem použil dvě básně Klementa Bochořáka, které ke mně spadly z nebe. Jedna je kompletní, jedna pouze jako fragment. Zde jsou:

Tichý oheň

O milosti plných zázracích
v tušení června věděl jsem.
Však pocítím Tvou vůli, Bože, zjev.
Jsem letních zrání tichým zajatcem

a oheň slov mých ztlumil bouře vzlyk,
jíž tělo k tělu krví vysílá,
trváním touhy síly okamžik
mi proměnila v úzkost slabost zlá.

Třesení vteřin milosti můj strom
přijímal z jistot dále příliš mdlých,
jež kvetly ve mně touhou po někom,
kdo zavinil pak lásky těžký hřích.

A vane dosud horkem po pláních
domova mého, plodem smutku jsem.
Zda dorostu z Tvé vůle k zjasnění?
Jsem silných zrání slabým zajatcem.

Tíha

... ať sám a volný výsostem se klanět
smím bez tebe, ach, sám, jen sobě zpívat.
K prostorům modrým vznést se odhodlaně
a bez jha tvého sobě zpívat...

NTECH

Zatímco fiktivní osoba a dílo Járy da Cimrmana jsou běžně známy i velmi široké veřejnosti, skutečně žijící brněnský skladatel **Josef Berg** (1927–1971), se slavným Mistrem porovnatelný co do šíře záběru, na nějž naprosto přesně sedí charakteristika „sopky, která svou činností zasypala sama sebe“, je znám jen velmi omezenému okruhu a jeho dílo zůstává z velké části neuveřejněno. Josef Berg ovšem nebyl jen skladatel, ale i básník, povídkář, autor fejetonů, glos, kritik a divadelních her, též rozhlasový redaktor, filmař a organizátor kulturních akcí. Jeho hudební dílo (odhlédneme-li od folkloristického období 50. let a množství scénických hudeb) je relativně malé, zahrnuje však poměrně široké spektrum – od komorní hudby až po nezařaditelné jevištní útvary, které pro klid kulturních institucí nazýval ironicky happeningy („nikdo sice neví, co to je, ale ví se, že to existuje“). Jakoby v předtuše krátkého času, který mu bude vymezen, vrhal se stále do nových projektů, které často zůstávaly nedokončeny. Aby nemusel uzavírat kompromisy s danými podmínkami, docházel postupně k tvorbě víceméně konceptuální, kterou ani veřejnosti nepředkládal. Pro své současníky byl Berg oblíbeným společníkem, zároveň však podivínem, jehož nápady budily rozpaky. Například jeho divadelní hra *Dějiny atentátu* (1966), která předvádí svět zaplněný teroristy a v závěru ponechává publikum napospas tikání časovaných bomb, je nám mnohem srozumitelnější dnes, než byla kdysi satirickému divadlu Večerní Brno, jež ji odmítlo jako „příliš bizarní“... Zdá se, že nadchází čas, kdy začínáme Josefu Bergovi rozumět: vždyť i jeho parodie na absurditu reklamy (ach, jak cudná byla v šedesátých letech!) dostávají pro nás úplně nový smysl.

Poměrně nevelká skladba s podivně neodpovídajícím romantickým názvem *Snění* představuje vrchol Bergovy hudební tvorby, k němuž po léta směřoval. Tajuplný „tónový systém Beta“ založený na dvanáctinotónech jí dodává punc díla v kontextu tehdejší české hudby naprosto výjimečného. Odráží se v ní Bergova estetika „podivnosti“, vlastně anticipace postmodernismu v době, která teprve objevovala modernu. Komplikovanost ladění je vyvažována záměrným primitivismem hráčských úkonů, hraje se mechanickým způsobem, který připomíná loutkové divadlo. Čtvery housle jsou jakoby jedním nástrojem a spolu se dvěma kytarami tvoří „kulisy“ pro dramatický dialog klavíru a joniky, bizarního elektronického nástroje 60. let, který do skladby vnáší prvek jakéhosi sci-fi. Přestože naprostá většina Bergových skladeb je programních, či chce vyjadřovat určité obrazy, u zjevně teatrálně koncipovaného *Snění* si autor všechny mimohudební významy ponechal pro sebe. Zanechal nám dílo zneklidňující, stojící mimo všechny dobové i současné trendy a nutící nás zaujímat vlastní postoje. Tím je a bude stále aktuální.

Jaroslav Šťastný

Italský skladatel **Fausto Romitelli** (1963–2004) po studiích kompozice v Miláně a Sieně působil v Paříži, kde se formoval pod vlivem francouzských spektralistů (studoval mj. u Gérarda Griseye) a na institutu IRCAM se zabýval možnostmi využití technologií v hudbě. Soustředil se na experimenty se zvukem (viz jeho motto: „Zvuk je materiál určený k následnému opracování.“), podněty ale bohatě čerpal i v neakademickém uměleckém prostředí. Jedno z jeho stěžejních děl, triptych *Professor Bad Trip* (1998–2000), je inspirováno „blouznivými“ texty Henriho Michauxe a ovlivněno prvky psychedelického rocku šedesátých let. Na tento opus navazuje i videoopera *An Index of Metals* (2003) pro soprán, ansámbl, elektroniku a videoprojekci. Vznikla na objednávku Fondation Royaumont a vedle Romitelliho se na ní podíleli Paolo Pachini, Leonardo Romoli (autoři vizuální složky) a spisovatelka Kenka Lèkovich (libreto). Je to poslední skladba Romitelliho, který několik měsíců po jejím prvním uvedení v pouhých jedenačtyřiceti letech zemřel...

Gramofonová jehla...

...kolísavě vjíždí do klávesového deliria z úvodu slavné pinkfloydovské skladby *Shine On You Crazy Diamond*, v mžiku se však stejně nejistě zastavuje. Pauza. Znovu týž fragment, nepatrně prodloužený, a opět pauza, ta naopak kratší... Nepřímá úměrnost se zintenzivňuje, aby se pak proměnila v dynamicky sílící entropickou zvukovou masu ústící do nepříjemně bodavého vysokého tónu. Jako by lesk „Bláznivého diamantu“ poznamenal zásah štětcem malíře Francise Bacona... *An Index of Metals* začíná a Romitelli v této *Introdukcí* naznačuje, jakým způsobem bude v průběhu díla zacházet se zvukem – na široké škále mezi jeho pokřivením a úplnou destrukcí.

Opera sestává z dvanácti částí navazujících bez přerušení. Vokální „čísla“ jsou proložena čtyřmi intermezzy a jednou kvazitanecní „scénou“ (*Adagio*). Libreto tvoří tři básně nazvané *Hellucination I-III* (což by se dalo přeložit jako „Peklocinace“), v nichž Kenka Lèkovich například zachytila pohnutí myslí Tonoucí dívky ze stejnojmenného komiksového fragmentu Roye Lichtensteina (*Hellucination I: Drowningirl*) nebo exponovala eruptivní smršť slovesných tvarů, jejichž společným jmenovatelem je agrese: corrupting / infecting / transfixing / ... / strike / hit atd. (*Hellucination III: Earpiercingbells*). Jako leitmotiv procházejí textem kovy a předměty či destruktivní jevy (včetně hluku) s nimi spjaté, jež jsou chápány jako metafora původce silně stísněných vnitřních stavů člověka. Dílo vrcholí lakonickým *Finale* a na něj nepředvídaně navazující *Cadenzou*, jejíž neočekávaný stop-time – sám o sobě působivý moment – dodává opeře s ohledem na skladatelovo úmrtí ještě silnější vyznění.

Ačkoliv to na první pohled nemusí být zjevné, vizuální doprovod byl pořízen ze záběrů na výhradně reálnou materii. Abstrakce tvůrci dosáhli zaměřením objektivu na detaily předmětů, světelnými efekty nebo drobnými grafickými úpravami.

Vítězslav Mikeš

Gabriela Vermelho je všestrannou osobností naší hudební a divadelní scény. Prezentuje se jako zpěvačka, houslistka, violistka, hráčka na kvinton, skladatelka a herečka, působí v oblasti klasické hudby, muzikálu, jazzu a rockové alternativy. Je členkou Talichova komorního orchestru, kvarteta Gadrew Way, spolupracovala se Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu, Kaprálová Quartet, Orchestrem Gustava Broma, skupinou Čechomor atd. Hraje, zpívá a tvoří ve svých kapelách Maraca a Zimbova, vystupuje společně s Epoque Quartet a Petrem Wajsarem ve sdružení EWaVe. Skládá scénickou hudbu (např. k představení *Nikdy nekončící příběh*, inscenovanému v libereckém Divadle F. X. Šaldy, 2011), je autorkou hudebního doprovodu k dokumentárnímu snímku České televize *Uloupené mateřství* (2011). Za roli čarodějky Evy v *Baladě pro banditu* (divadlo Husa na provázku) získala v roce 2005 cenu Alfreda Radoka – Talent roku.

Orchestr BERG je špičkové mladé těleso, které přináší svěží vítr na českou hudební scénu – uvádí divácky atraktivní a inovátorské projekty, soustřeďuje se na uvádění současné hudby a hudby 20. století. Tu kombinuje například s divadlem, filmem, baletem, pantomimou, videoartem apod., vystupuje často mimo tradiční sály. Prostřednictvím objednávek nových děl u českých skladatelů především mladé generace pomáhá vytvářet nové hodnoty a investuje do budoucnosti hudby a umění. Má na svém kontě desítky světových premiér a ještě mnohem více českých premiér světových skladatelů. Ke koncertní činnosti orchestru patří vystoupení na mezinárodních festivalech a významných domácích pódii. Spolupracuje s baletem Národního divadla (*Ibbur, Zlatovláska*). Vedle mnoha záznamů pro Český rozhlas, na CD nebo k pořadu pro Českou televizi se těleso prezentuje i na DVD s live nahrávkou baletu *Zlatovláska* (Supraphon). Orchestr BERG již několik let připravuje oblíbené koncerty pro děti. K nejvýznamnějším projektům z poslední

doby patří hudebně divadelní inscenace *Schwarz auf Weiss* (Černé na bílém) německého skladatele a divadelníka Heinerja Goebbelse, živý doprovod Dreyerova němého filmu *Utrpení Panny orleánské* hudbou litevského skladatele Broniuse Kutavičiuse nebo letošní scénický koncert timING na Nové scéně Národního divadla (kde bylo mj. uvedeno v české premiéře legendární dílo Györgye Ligetiho *Poème symphonique* pro 100 metronomů).

Peter Vrábel je slovenský dirigent, který žije a pracuje v Praze. V roce 1995 založil orchestr BERG a určil jeho hudební směřování – díky němu je dnes Orchestr BERG oceňován jako jedinečný interpret hudby 20. století a hudby soudobé. Spolupracuje se soudobou českou skladatelskou špičkou a vytváří inspirativní tvůrčí prostor pro vynikající umělce mladé generace. Je držitelem Ceny Gideona Kleina. Loni získal od České hudební rady / UNESCO ocenění za zásluhy o kvalitu a šíření české hudby.

CO SE DĚJE V BERGU

CINEGOGA | kinokonzert

... němé filmy s živou hudbou v unikátním prostoru

pondělí 10. října a úterý 11. října v 19.30 | Španělská synagoga

Nový Babylón (SSSR, 1929)

... celovečerní němý film s živou hudbou **Dmitrije Šostakoviče** / česká premiéra

předfilm: **Dítě ghetta (USA, 1910)**

... nová hudba: Jan Dušek / světová premiéra

Orchestr BERG & dirigent Peter Vrábel

NEVÁHEJTE A POŘÍDTE SI VSTUPENKY JIŽ NYNÍ!

...nejméně je získáte ONLINE na www.webticket.cz

Využijte pohodlného nákupu přímo z domova, nestůjte frontu u pokladny :-)

BONUS / DOPROVODNÁ AKCE

pondělí 17. října v 19h | Americké centrum (Tržiště 13, P1)

Child of the Ghetto - němá klasika s novou hudbou

Pořad s projekcí filmu *A Child of the Ghetto*. Skladatel Jan Dušek pootevře dveře do své skladatelské kuchyně a vysvětlí, jak vzniká nová hudba k němému filmu.

Uvádí Michaela Sidenberg (kurátorka Židovského muzea v Praze). Vstup volný.

Orchestr BERG natočil hudbu k filmu Vendeta

Nový film debutujícího režiséra Miroslava Ondruše stojí na vynikajících hereckých výkonech Ondřeje Vetchého a Oldřicha Kaisera. Hudbu Petra Ostrouchova natočil Orchestr BERG předposlední prázdninový den, tedy 30. srpna. Premiéra je plánována na listopad.

Nadšené přijetí Orchestru BERG na festivalech v Katalánsku

Orchestr BERG se představil s pěti koncerty na celkem třech mezinárodních hudebních festivalech na severu Španělska. Na programech byl například slavný němý film *Utrpení Panny orleánské* s novou hudbou Broniuse Kutavičiuse, hudba Osvaldo Golijova nebo Petera Breinera. Špičkovou formu orchestr předvedl ve smyčcové úpravě Schubertova kvartetu *Smrt a dívka*. Ostatně, byli jsme v dobré společnosti, v rámci festivalů vystupovala například i Magdalena Kožená, Philippe Jaroussky nebo Hilliard Ensemble. O úspěchu svědčí také nová pozvání na příští rok.